

Inspiratiebijeenkomst Hans Knibbe - 17 mei 2020 (via Zoom)

Het concept contactpositie

Zoals jullie weten is mijn plan voor deze bijeenkomsten om steeds een belangrijk concept van Zijnsoriëntatie te bespreken. Een concept dat aan de wieg van de ontwikkeling van Zijnsoriëntatie stond en dat in het begin voor mij belangrijk was. Doel is om zo'n concept te voorschijn te halen en te bekijken in het licht van hoe mijn perspectief daarin later verdiept en verwijd is. Zo bekijken we de waarde van die funderende begin concepten. Vorige keer hebben we het gehad over 'houding is belangrijker dan inhoud'. Vandaag wil ik het over de contactpositie hebben. De contactpositie was in het begin van mijn werk een cruciaal begrip. Ik wil vertellen waarom dat zo was, waarom dat nog steeds zo is en hoe ik dat inmiddels ook begrijp.

Inzichten

Da Free John (Ben ik relatie aan het vermijden?)

Ik heb het de vorige keer gehad over Da FreeJohn of Adi Da. Hij is voor mij persoonlijk in een soort omwentelingsperiode heel belangrijk geweest. Hij heeft mij veel dingen geleerd. Onder andere om niet zo inhoudsgericht te zijn. Daar hebben we het de vorige keer over gehad. Eén van de slogans en onderzoeksvragen die hij voortdurend aan zijn studenten voorlegde was om bij zichzelf na te gaan: ben ik relatie aan het vermijden? Dat heb ik bij me gehouden, dag en nacht bij wijze van spreken. Ik had nog de fanatieke energie van een jongeling en ik ging ik er dus vol in. Ik stelde mij steeds die vraag: 'ben ik relatie aan het vermijden?' Ik merkte dat die bevraging een compleet andere oriëntatie opleverde dan de gebruikelijke psychotherapeutische feministisch getinte oriëntatie waarin ik getraind was. Het interessante van die vraag is dat er niet wordt gevraagd 'wat voel je nu of wat zijn je impulsen of waar je heb zin in?' Maar: 'ben je bezig relatie te vermijden?' Met andere woorden, het centrum ligt in de relatie en in de universele gegevenheid, dat we steeds bezig zijn om relatie te vermijden. Een briljante inquiry die heel veel voor mij betekend heeft en die mij heel veel duidelijk heeft gemaakt.

Alan Watts (Verlichting is de ervaring van relatie)

Een andere intrigerende uitspraak die indertijd dicht bij me was, was de uitspraak van Alan Watts: 'verlichting is de ervaring van relatie'. Dat kon ik beamen. Ik begon toen bij momenten te ervaren dat er een staat is van in relatie zijn die volkomen geschiedenisloos is en die los staat van alle voorgaande ervaringen. Die als het ware een eigen schoon universum van in relatie zijn onthult. Verlichting is dus de ervaring van relatie. Daar kom ik straks ook nog op.

Ervaringen in meditatie

Ik ervoer in meditatie dat, in de mate dat ik begon te ontspannen en te dalen in mijzelf, ik me steeds nabijer ging ervaren aan al het bestaande. Ik merkte dat mijn basishouding van kramp en optrekking, die heel erg te maken had met relatie zoeken, juist de ervaring van in verbinding zijn blokkeerde. Andersom ervoer ik dat als ik de hele sociaal-psychologische programmatuur losliet in het rusten in mijzelf, er een alles doordringend besef van in relatie zijn bij mij ontstond. Dat waren de verlichte momenten en inzichten.

Reich (Karakterpantser)

Het Reichiaanse bio-energetische werk was in die tijd ook een interessant aspect van het psychologische werk. Het specifieke van het Reichiaanse werk is dat het uitgangspunt niet is om ervaringen bij mensen bloot te leggen, maar om te zien dat iedereen een eigen patroon heeft van relatievermijding. Reich noemde dat het karakterpantser. Zijn manier

van werken met het lichaam was dus niet zozeer ervaringsgericht, maar gericht op dat karakterpantser, de afweer van in verbinding zijn. Hij beschreef het voornamelijk inwendig, in termen van seksuele energie, stroming enzovoort. Het ging erom de basisstructuur van verkramping en daarmee afweer van verbinding en contact letterlijk aan te raken en die te helpen openen, bijvoorbeeld door op spanningspunten te drukken enzovoorts. Het idee er achter was dus dat het er niet om gaat om een enkele lokale ervaring bloot te leggen. Neurose is binnen deze visie niet zozeer een onderdrukking van een enkele inhoud, maar een onbewuste en actieve afweer van in contact zijn. Het is een gebaar van contactweigeren. Zo ben ik neurose gaan begrijpen. In theorie was het goed, maar in de praktijk werd er feitelijk weinig mee gedaan.

Strategisch en teruggetrokken zelf zien als afweer van contact

Het strategisch en teruggetrokken zelf zijn ook belangrijke, buitengewoon behulpzame basisconcepten. Het doorzien van het strategisch zelf en het teruggetrokken zelf als een afweer van de ervaring van contactloosheid en de ontdekking dat de ervaring van contactloosheid zelf juist de contactpositie is. Dat is een interessant punt en daar kom ik straks op terug.

Doorwerking van de inzichten

Het miskende kind tevoorschijn willen brengen houdt een diskwalificatie van ego-vermogens in

Wat betekenden al die inzichten voor mij? Ik weet niet of het helemaal historisch verantwoord is, zoals ik het nu ga zeggen, maar dit komt bij me op als ik nadenk over de contactpositie en de invloed die dat heeft op mijn denken en hoe die inzichten bij me hebben doorgewerkt. Ik nam afscheid van de indertijd bestaande en nog steeds populaire nadruk op het te voorschijn brengen van ervaringen van het teruggetrokken zelf als een manier om tot heelheid te komen. Het was in die tijd heel populair en helaas nog steeds om als iemand bij je komt te denken: ‘welke onderdrukte gevoelens heeft die stakker allemaal?’ Laten we het miskende kind tevoorschijn brengen. Als we dat tevoorschijn brengen is de persoon weer heel. Ik zag dat dat niet werkte en dat dat daarmee ook een diskwalificatie is naar de ego-vermogens. De ego-vermogens zijn meestal in het strategisch zelf gelokaliseerd of ze zijn toegeëigend door het strategisch zelf. Daarmee was er een gebrek aan appreciatie voor de ego-vermogens van het strategisch zelf. Daarmee wordt ook de kwaai piet van dat wat niet deugt in jezelf verschoven van het teruggetrokken zelf, zoals het zich in de normale modus toont, naar het strategisch zelf. Die is dan opeens de kwaai piet. Ik doe het allemaal heel kort. Je vindt het uitgebreid in het handboek voor het geval je dat nog eens wilt bestuderen. Het is waarschijnlijk bekende kost. Toch ga ik er eventjes weer doorheen om de hele context te schetsen.

Het gaat niet om herbeleving, maar om de bereidheid tot relatie

Mijn stelling is dat heel worden of heel zijn niet ontstaat door herbeleving of toeëigening van onderdrukte delen. Dat was destijds een behoorlijk brutale uitspraak, want dat was wel de gangbare theorie. Ik meende dat deze theorie je binnen de parameters van het huis van de ouders houdt. Dat kan makkelijk tot de identificatie met het kind in jezelf leiden en daarmee tot een slachtofferhouding. Het kind is slachtoffer, maar als jij je daarmee gaat identificeren dan ben jij ook slachtoffer geworden. Ik zag de neurose, waarmee een klant of student binnenkomt, daarentegen als een weigering van contact. Dus je bent niet het slachtoffer van je verleden, maar je bent nu contact aan het weigeren. Neurose is dus de gewoonte om binnen de cocon van jouw zelfbeeld en jouw wereldbesef je defensieve relatieschema's te vervolgen. Je blijft in je eigen, hermetisch afgesloten, mindmade wereld van het huis van de ouders. Daar zul je altijd bezig zijn om het ontbrekende te zoeken. Je wilt pas aanwezig zijn als dat ontbrekende, of de belofte daarvan, aanwezig lijkt te zijn. Ik zag dus dat wat je doet een contactweigeren is. Andersom zag ik dat contact, of het in

relatie zijn, de helende factor is, en niet de intrapsychische verschuivingen of verruimingen. Het innerlijk panorama doet er niet toe, maar het besef van relatie en de bereidheid tot de relatie is de cruciale factor.

Doorwerking in begeleiding

Geen zelfonderzoek, maar waar laten zijn in relatie

Hoe werkte dit door in het begeleidingswerk? Er is een hiërarchie. Contact in het nu is belangrijker dan herbeleving van ervaringen in je psyche of überhaupt je psychologische panorama. Want als je herbeleving, zelfonderzoek en dergelijke, belangrijker maakt dan contact nu dan zul je nooit klaar zijn met je onderzoek. Er zijn altijd nieuwe inhouden. Er is altijd nog meer te onderzoeken. Je kunt psychochondrisch geobsedeerd raken door alle interne subtiele mindbewegingen. Psychochondrie noem ik dat. Alle tijd dat je daarmee bezig bent denk je je weg van de open ruimte van het contact. Dus zelfonderzoek kun je zien als een weigering om in contact zijn. Een beeld dat ik daarvoor graag gebruik is om zelfonderzoek, wat mensen graag willen doen, te vergelijken een auto die je naar de garage brengt. Je hebt een auto en die moet eigenlijk rijden. Maar je vindt die auto niet goed genoeg. Dus die breng je jaar een garage en dan ga je sleutelen, poetsen, verbeteren, enzovoort. En al die tijd rijdt je auto niet. Dat is als de contactweigering. Je wilt je niet uitzetten met de situatie zoals die is.

De contactruimte is de verlichte ruimte

Andersom is er de discipline van je bekennen tot relatie. Dat is de positieve versie van relatie vermijden. Als je je voortdurend bekent tot relatie, dan zullen alle delen die streven (lees: strategisch zelf) of wachten (lees: teruggetrokken zelf) vanzelf aan het licht komen. Die gaan vanzelf daarin oplossen. Het is interessant dat, als je de discipline hebt van in relatie zijn, dan zowel het strategisch als teruggetrokken zelf zich aan jou zullen openbaren. Omdat je ze niet meer volgt worden ze zichtbaar en kunnen ze in dat contact oplossen. Pas dan kan het leven je aanraken en jou het gevoel geven dat je opgenomen bent in de grote ruimte van het bestaan zelf. In contact zijn is in het leven zelf zijn. Daarin is liefde aanwezig en dat zingt. Daarin is schoonheid, en daarin wil alles van jou aanwezig zijn, omdat in die ervaring van in verbinding zijn alle psychologische aspecten van jou zich gespiegeld weten in hun pure aard. Dat gaat even heel snel. De contactruimte is de verlichte ruimte. De contactpositie is de verlichte positie en de verlichte positie heeft dus een basale liefdevolle welwillendheid, intelligentie en zicht op alle zich klein denkende delen. Die herkent al die delen als in wezen open en als in wezen straling en ziet tegelijk hoe verkrampd ze zijn. Dat bedoel ik dus met je gespiegeld weten in je pure aard. De gebrokenheid komt te voorschijn, maar vanuit het perspectief van in relatie zijn wordt daarvan de boeddakwaliteit herkend. Het strategisch zelf en het teruggetrokken zelf zullen zich daarin openbaren en oplossen, zolang jij ze waar laat zijn in relatie. Dat is een belangrijke Zijnsgeoriënteerde slogan. Daartoe word je hopelijk in de begeleiding in groepen of individueel steeds uitgenodigd. Dus niet om een soort intrapsychisch afdalingsproces te doen, maar om dat wat je doet waar te laten zijn in relatie. Want dat is de plek, waar de heling plaatsvindt. Dat is de plek waar het oplost. Waar laten zijn in relatie daar gaat het om. Waar laten zijn binnen je zelf is nog niet eens halverwege. Het is nog niks. Waar laten zijn in relatie dat is het enige dat telt.

De begeleidingssituatie is vooral de continue uitnodiging om je te openen zonder voorwaarden vooraf

Het begeleidingswerk veranderde daardoor radicaal van doel en methode. Het completeren van de actualisatie daarvan heeft waarschijnlijk wel 20 jaar geduurd. Het was

niet in één keer klaar. Het is het voortdurend doorlichten van mijn werk aan de hand van deze principes. De cultuur veranderde. In plaats van de begeleidingssituatie veilig en steunend te laten zijn naar het teruggetrokken zelf, zo had ik het geleerd in mijn psychotherapeutische oriëntatie, is de begeleidingssituatie nu vooral de continue uitnodiging om je te openen zonder voorwaarden vooraf. En dat is, omdat de begeleidingssituatie niet gericht is op je psyche, of aspecten van je psyche, maar op je verlichte aard die al in relatie is. De atmosfeer is daardoor frisser en stimulerender voor zover ik het kan bekijken.

De student is zowel een compleet als een waardig wezen en zit gevangen in een invaliderend geloofssysteem

We weigeren je te zien als iemand die speciale condities nodig heeft om hier aanwezig te zijn. Dit is heel controversiëel, maar jullie zijn daar inmiddels aan gewend. Iedereen heeft redenen en tekorten waardoor die denkt: 'als je maar lief naar mij bent dan kom ik wel. Dan laat ik me wel zien'. Ik zeg het een beetje ironisch, maar ik snap best dat er allemaal trauma's enzovoort achterzitten. Maar er is iets van wachten op de goede conditie zodat je jezelf wil geven. We weigeren je te zien als iemand die speciale condities nodig heeft. Dat vind ik bijna de grootste fout die je kunt maken in de omgang met elkaar, maar ook in begeleiding, dat je iemand in mijn termen infantiliseert en kleiner maakt dan die is door te denken dat die steun of zoiets nodig heeft. De persoon heeft alles al in huis en daar spreek je hem of haar op aan. Je bent geen kind, maar je bent een compleet en waardig wezen die gevangen is in een invaliderend geloofssysteem. Now we are talking. Het werk is dan om dat invaliderende geloofssysteem zichtbaar te maken en te ontmantelen, zodat je je weer herkent als een compleet en waardig wezen. Je bent hier op het verlichtingspad en zoals je hoort is het geen therapie.

De niet-effectieve samenwerking van strategisch en teruggetrokken zelf

De contactpositie en de splitsing in het strategisch en het teruggetrokken zelf is een mooi en ongelooflijk veel helderheid gevende visie. Als je oog krijgt voor de werkelijkheid van in relatie zijn dan is het belangrijk om te zien dat de werkelijkheid is dat er alleen maar relatie is. En als je dat begint te zien dan zie je tegelijkertijd hoe je meestal niet in relatie bent. Hoe je weggaat van dat contactpunt. Basaal doe je dat door te streven en te wachten, respectievelijk strategisch en teruggetrokken zelf. Het streven is dat je de condities aan het veroveren bent totdat het allemaal goed is. Het wachten is het wachten totdat die condities goed zijn. Dat heb je in je verleden geleerd. Zorgen, dragen, streven naar waardering, enzovoort, dat ga ik allemaal niet uitleggen. Je slooft je dus ontzettend uit om voor jezelf te zorgen door al die strategieën. Je doet het voor het teruggetrokken zelf wat zich niet herkent heeft gevoeld en dus zich inderdaad teruggetrokken heeft, tot onder het oppervlak van je bewustzijn. Ondertussen speelt dat teruggetrokken zelf de baas over jou terwijl je dat niet in de gaten hebt.

Het teruggetrokken zelf is niet je ware aard; de openheid van jou is je ware zelf

Een cruciaal inzicht in Zijnsoriëntatie is dat je teruggetrokken zelf, hoewel dat wel heel dicht bij je gevoeligheid ligt, niet je ware zelf is. Dat het wezenlijk niet dicht bij jou staat dan je strategisch zelf. Nou, dat was destijds vloeken in de therapeutische kerk, überhaupt in de begeleidingskerk. Ik ben er trots op dat ik daar zo helder in heb gezegd: 'dat is het niet, jongens. Ga nou niet denken dat je dat bent. Het teruggetrokken zelf staat niet dicht bij je ware zelf dan het strategisch zelf. Alleen de onbeschreven openheid van jou, die in de communicatieve dans met de omgeving is, is jouw ware aard.' Het is ontzettend belangrijk dat je je dat realiseert. Niets van je verleden en niets van je psychologische inhouden zijn wie je bent. De openheid van jou die in een communicatieve dans is met de omgeving, dat is je ware zelf. Dat is andere koek.

Openheid ontstaat door de ervaring van contactloosheid aan te gaan.

Als je kijkt naar het psychologische begeleidingswerk dan ontstaat de werkelijke opening dus niet door teruggetrokken zelfdelen binnen te gaan. De opening ontstaat door de val aan te gaan. Historisch is dat ontstaan door de realisatie dat zowel het teruggetrokken zelf als het strategisch zelf het contact met de verschrikking van contactloosheid ontwijken. Pas als de realisatie van de afwezigheid van contact er is ontstaat er heling. Omdat je dan pas contact maakt met hoe het is. Op het punt van contactloosheid is er geen programmatuur. Er is geen streven en wachten meer, geen hoop en angst meer. Dus daar ben je in de contactpositie. Door de contactloosheid uit het verleden aan te gaan treed je de contactpositie binnen. Het is belangrijk dat je niet gevangen raakt in alle emoties eromheen. De angst, de verschrikking en het verdriet zijn wel belangrijk. Alles heeft zijn waarde. Maar dat brengt je niet in de contactpositie. De contactloosheid brengt je in contactpositie.

De contactpositie overstijgt het domein van de psyche

De zijnsgrond waarin je valt is geen variatie op de psyche-inhouden. Het is van een andere, pure orde. Contactleegte is van een pure orde, omdat er nooit iets op neergeslagen is. De contactpositie, en dat geldt voor toen en voor nu, is altijd wezenlijk vrij van geschiedenis. We hebben het dus over iets anders. Het is niet meer de psyche. De contactpositie overstijgt het domein van de psyche en wordt wezenlijk niet beschreven door de psyche. Het Zijnsgeoriënteerde pad is dan te beschouwen als een pad waarin je leert om uit de contactweigerings, die in het huis van de ouders is opgebouwd, te stappen en om steeds opnieuw uit de contactweigerings te stappen. Steeds opnieuw en steeds als een beginner. Want je je vordert daarin niet. Je moet het steeds opnieuw doen.

De dualiteit van subject en object is een construct; in contact is geen duale structurering

Hierboven heb ik dus de psychologische afweer naar contactloosheid besproken. Onze evolutionaire neiging om te splitsen, en nu gaan we zweven, is een nog diepere factor waardoor we ons afwenden van de contactvolle openheid. We splitsen tussen subject en object en tussen binnen- en buitenwereld. Binnen je psyche is er niets anders dan de duale structurering. De meditatieve training in Zijnsoriëntatie is erop gericht om die diepe duale structurering van je geest los te laten. Om te herkennen dat je altijd al in de verlichte contactvolle werkelijkheid hebt geleefd. De dualiteit splitst het subject af van het object en creëert daarmee een contactuele afstand. Dat is niet hoe het werkelijk is. Je moet dus gaan zien dat het een construct is. En als je dat echt goed ziet dan laat dat eigenlijk vanzelf los en dan raak je de dimensie van contact. En daarin is geen duale structurering. Je gaat herkennen dat altijd alles al in contact is met elkaar. Er is geen subject wat losstaat van welk object dan ook. En er is ook geen object wat los staat van jou als subject. Het is één continuüm. Dat continuüm kun je beschrijven als een doorgaande stroom van communicatie zonder bezitter, zonder centrum en zonder tijd. Halleluja. Ga daar maar even aan wennen. Dus er is geen subject en er is geen object. Er is alleen maar relationele uitwisseling. Dat is alles. Daar zit geen centrum in en er zit geen tijd in. Dat is wat nu is.

Je komt thuis, doordat je geen plek meer hebt

Dat is de eindstaat van verlichting, de realisatie dat er niets dan communicatie is. Daarin verschijnen de boeddhakwaliteiten, de rijkdom van je ware aard. Die ervaring van contact gaat zover dat je de neiging om de wereld als heel concreet en vast te zien en je daarin te projecteren ontspant en dat je je in verbinding voelt met het inspiratieveld van alle tijden en in de nabijheid van de verlichten en de liefhebbenden, die voorbij hun contractie en hun ikkramp zijn geraakt. Je bent niet alleen in contact met wat je nu zintuiglijk waarneemt, het contact gaat veel dieper. Het is veel subtieler. Je weet dat je samen bent met alle verlichten en dat dat altijd het geval was. Dat is altijd het geval, was altijd het geval en zal altijd het geval zijn. Je bent thuisgekomen, omdat je geen plek meer hebt. Je

bent dan in de staat van in relatie zijn en dat is de contactpositie. Die eigenlijk geen positie is, maar die vrij is van positie. Misschien kunnen we hier gewoon even bij zijn. Er is heel veel gemeld. We naderen nu ook een soort contemplatieve afstemming, waarbij je het allemaal laat rondzingen in je zelf en waarbij resoneert wat voor jou belangrijk was. We doen dat een minuut of vijf en daarna is er de mogelijkheid om een vraag te stellen.

Vragenronde

Een belangrijke zin is dat je thuisgekomen bent, omdat je geen plek meer hebt. Dat gaat over non-dualiteit. Dat is heel dwars, eigenlijk heel unheimlich, en tegelijk ook heel mooi. Op het moment dat je dat realiseert ben je er.

Ontroering is deel van de communicatieve stroom van je hart als je het niet vast maakt

Ik vond het mooi en indrukwekkend en ben erdoor ontroerd. Omdat ik vaak ontroerd ben vraag ik mij af of ontroering ook contactvermijding is.

Ontroering zelf is geen contactvermijding. Als je het tot het allerbelangrijkste maakt, omdat je daarin iets moet vinden dan is het wel contactvermijding. Ik ben ook vaak ontroerd en ik zie dat als een communicatieve stroom. Een opening van mijn hart. Als je maar niet gefixeerd bent op jezelf of problematiseert of idealiseert dan is het gewoon een open gebeuren. Ontroering is ook leeg.

Oké, dank je wel.

Ik vond het indrukwekkend dat je aangaf dat als we ons realiseren dat we geen plek meer hebben dat we dan thuiskomen. Voor mij wordt dan helder hoeveel ik steeds investeer om die plek steeds weer te creëren en dat ik daar veel energie in vastzet. Bij het thuiskomen opent zich die energie en wordt het stromend. Het wordt een zegening en het wordt licht. Het wordt groots, en het geeft zoveel helderheid en zoveel inzicht. Op dat moment zijn er ook geen vragen meer. Dan is het: zo is het.

Dat is mooi. Je weet dat het klopt en dat het waar is en altijd was.

Ik weet dat het waar is en ook waarheid is niet meer afgescheiden. Het is een manier om het uit te drukken en om het te zeggen. Er is niets meer onwaar.

De realisatie dat je geen plek hebt neem je als beginpunt en dan blijf je daar ontspannen bij

Ja, dat is de open staat En dan wordt ook duidelijk dat een proces, wat je op je eigen eiland of binnen binnen je ik-construct zelf doormaakt, niet automatisch tot deze openheid leidt. Het is belangrijk om dat te zien. Deze openheid, de realisatie dat je geen plek hebt, neem je als beginpunt en dan kijk je vervolgens of er iets nodig is. Maar misschien is er ook niks nodig. Het vraagt alleen de discipline om hierbij te blijven

De discipline is tegelijkertijd niet focussen, maar ontspannen.

Mooi. Discipline is iets te streng. Het is erbij blijven, ontspannen, vertrouwen.

Ontspannen en daar in rusten.

Dat klopt. Goed aangevoeld. Mooi. Dank je wel.

Als je geen plek meer hebt, en thuis, ben je heel erg van deze wereld, die niet echt bestaat

Toen jij zei: 'je komt thuis, doordat je geen plek meer hebt' hoorde ik er vooral in dat er geen plek is in deze wereld. Voor mij had het te maken met onthechting van deze wereld. Ik vroeg me nog af of er een risico is dat ik daarmee die wereld weg duw. Dus voor mij is dat thuiskomen ook dat er geen plek in de wereld is. Bedoelde je ook te zeggen: je bent in de wereld en niet van de wereld?

Dat is niet wat ik bedoelde. Want het is zo dat als je geen plek meer hebt dat je dan juist heel erg van deze wereld bent. Elk idee dat er geen plek is in wereld is verdwenen. Dat is een projectie van de psyche. Je bent gemaakt van deze wereld. Deze wereld is alleen niet zoals we hem denken. Wij denken hem vast, maar hij is fluïde. Het is communicatie en niets dan communicatie. Je kunt dus niet eens niet van deze wereld zijn. Het kan niet zo zijn dat er geen plek is voor jou in deze wereld. Want er is alleen maar deze wereld waarin jij bestaat en wat in jou bestaat. Het is dus iets anders dan wat soms gezegd wordt, namelijk dat er in jou iets is wat niet van deze wereld is, maar wel in de wereld is. Dan wordt gewezen naar iets wat niet relationeel georiënteerd is. Dat is inderdaad een gronddimensie van jou, een aspect van die gronddimensie die in zichzelf rust en die niet relationeel georiënteerd is. Het komt niet voort uit de wereld. Als je rust in die staat zul je tegelijkertijd een complete verbinding ervaren met al het zijnde. Je zult ook weten dat jij gemaakt bent van wat er is en dus gemaakt bent van de wereld. In het Boeddhisme zouden ze zeggen: gemaakt van de elementen. Dus in die zin is er niets dan een plek voor jou in de wereld en is de wereld jouw plek.

Dank je voor deze toelichting.

Ik ben erg geroerd door vooral het laatste over het subtiele contact, en dat sluit misschien ook wel aan op *van* de wereld, maar ook niet helemaal. Er is ook iets wat bijna niet van de wereld is.

Het is niet van de concreet zintuiglijke wereld. Misschien moet je het zo zeggen: we doen steeds alsof de concreet zintuiglijke wereld echt bestaat. Maar naarmate je meer rust wordt dat steeds minder echt. Zelfs die concreet zintuiglijke wereld is eigenlijk de subtiele wereld.

De zintuiglijk waarneembare wereld gaat zich openbaren als het spel van verlichting

Ik werd geraakt door wat je zei over het contact met alle verlichten. Dat is zo voelbaar. Het heeft ook iets onwerkelijks. Misschien moet ik daar ook wel aan wennen.

Onze geest heeft verschillende dimensies. Je hebt het naar buiten gerichte. Dat is het psychologisch apparaat wat heeft leren omgaan met alle gegevens en om daarin een positie te krijgen. Daarin is ook de duale structurering. Maar je psychologisch apparaat zelf is een vormgeving van je aard. Dus je aard zit ook daarin. Naarmate je dus meer rust begint die aard en de straling van die aard meer voelbaar voor je te worden. In je aard en de straling van je aard voel je je verbonden met alles. Naarmate je rust wordt wat de normale wereld lijkt steeds minder anders. Je psyche suggereert concreetheid en afgesplitstheid in de normale wereld. Dat afgesplitste en geïsoleerde lost in zekere zin op. Dat wordt lichter en transparanter. Dat communiceert de hele tijd al met jouw aard. Zowel met het lege aspect (dharmakaya aspect) als met het stralingsaspect (samboghakaya aspect) van jouw aard. Zelfs de zintuiglijke wereld, die zich toont alsof die echt los staat van jou en echt iets lijkt te zijn, begint zich op een gegeven moment te openbaren als het verlichte spel. Als volkomen puur en volkomen in relatie. Naarmate je er meer rust herken je dat de zogenaamde zintuiglijke werkelijkheid niets anders is dan die spirituele werkelijkheid. Dat is een soort wenproces.

Het is wennen. Erg mooi en ontroerend. Dank je wel.

In je laatste zin over geen plaats of geen locatie hebben raakte mij in het bijzonder de tijdloosheid en de geschiedenisloosheid. Je had het over contact met de verlichten. Ik realiseerde me dat het altijd is en altijd was en dat de toekomst daarvan ook onderdeel is. Misschien zou ik het zo kunnen zeggen, dat ik er altijd geweest ben en dat ik er altijd zal zijn in contact met alles. Ik vond dat heel bijzonder.

Ik snap heel goed wat je bedoelt. Het overstijgt tijd. Het overstijgt ook dat je geboren bent en doodgaat. Het is van een andere orde.

Ja, totaal, en dan in verbinding met alles.

In verbinding met alles. Ja, dat klopt.

Ik vind het mooi dat je openheid en communicatie als hetzelfde beschrijft. Ik zie dat we geboren worden uit communicatie en dan denken we ons in de omgeving tot iets. Dat gebeurt aldoor. Intussen blijft het alleen maar open communicatie en het wordt nooit iets. Dat is zo weids, ruim, licht en ontroerend, omdat de kramp hierin oplost als je je dit realiseert. Ik denk dat dat de ontroering is. Op het moment dat kramp oplost heb je ontroering. Dit is ook de toestand van alle verlichten. Het is één. Fantastisch, hoe je dit ziet en gezegd hebt en hoe duidelijk het is. Dank je wel.

Dank je wel.

Je blijft een beginner bij het realiseren dat thuiskomen betekent geen plek hebben

Ik vond het prachtig. Ik vond het fijn om het allemaal nog eens te horen. Ik zie dat ik heel vaak de intrapsychische route kies. Dus het was ook verhelderend. Wat ik bijzonder vind is de contradictie van thuiskomen en je realiseren dat je geen plek meer hebt. Het is voor mij een soort paradox. Want dat is je plek. Terwijl al mijn streven voorheen een zoeken was naar een plek die nooit te vinden was. Die is er nu gewoon. Dat is zo bizar. Al dat streven iedere keer weer. Je zei ook dat je het steeds opnieuw te doen hebt en dat je op dat punt niet leert.

Je moet het steeds weer doen als een beginner. Op het moment dat je denkt dat je er bent, dan ben je uit.

Hoe kan het dat ik het toch vergeet? Ik blijf maar zoeken. Eigenlijk weet ik wat de route is en toch tuimel ik er honderdduizend keer in. Als ik er eenmaal ben is het zo simpel als het maar zijn kan. Dat is gewoon prachtig.

Ik denk dat het punt van de beginner voor ons allemaal belangrijk is. Dat geldt zeker als je een beetje gevorderd bent. Als je denkt dat je het behoorlijk onder de knie hebt. Voor je het weet zit je dan op een opgedirkt eiland en ben je het besef van dat er geen plek is kwijt. Dan ben je er uit.

Het hart is wakker geworden en laat zich alleen beschrijven als relatie en communicatie

Het is zo in het hart van alles.

Dit is het hart. Het laat zich niet beschrijven als gevoelens of staten of inzichten. Het laat zich alleen beschrijven als relatie en communicatie.

Nog één of twee en dan gaan we afsluiten.

De laatste zin vond ik een rechtstreekse aanwijzing naar het hart, waarin alles wat jij vooaf zei ook ter plekke in viel. Alsof alles wat je zei in dat moment samenviel. Alles wat je zei, ook over de psyche, was een bezinging ervan. Dat maakt dat alle scheidingen en splitsingen oplossen. Het hart zelf is zo gevend, zo blij van zichzelf en ook zorgeloos. Ik word ook een beetje stil van. Ik vond het echt prachtig.

Het is het hart wat wakker is geworden. Het is ook goed om hier af te sluiten. Laten we even een moment zitten en zoals altijd ook opdragen en ons gelukkig prijzen dat we dit kunnen herkennen. En dat we de vreugde ervan nooit naar onszelf toe trekken, maar ons realiseren dat het altijd van het geheel is en dat we het aan het geheel geven. Dan beëindig ik hiermee deze bijeenkomst. Heb een goede zondag. Dank jullie wel allemaal.